

Slavica Kraševc

Moji spomini na gledališče v Trstu

Slavica Mezgec por. Kraševc, danes še edina živeča članica ansambla Slovenskega gledališča v Trstu pred požigom Narodnega doma, je pravzaprav v kratkem obdobju svojega nastopanja odigrala vrsto vlog: Ema v Vražji misli K. Schönherrja, bila je Anka v Finžgarjevem Divjem lovcu, Jekica v Mraku P. P. Petrovića, Franica v Govekarjevem Desetem bratu in Ana Strnad v Legionarjih istega avtorja, Delfina v Koncertu H. Bahra, Aleksandra Pavlova in Anfisi L. Andrejeva in tudi Nora v Ibsenovi drami.

Bila sem stara 7 ali 8 let, ko sem prvič stopila na oder Verdijevega gledališča v Trstu. In to kot statistka v operi La Vestale in kasneje v Carmen, La Bohème, Aida, tam, kjer so rabili otroke kot statiste in tudi kot pevce. Do tega sem prišla, ker je moja birmanska bota tra pela v zboru istega gledališča. Plačali so mi eno krono za predstavo in sem bila vsa srečna, da lahko pomagam mami vdovi. Oče mi je namreč umrl, ko sem bila stara 6 let. Ne morem reči, da me je petje v teh operah kaj več zanimalo. Bolj sem občudovala baletke. Šele kasneje me je navdušila mama za naše narodne pesmi, ki sva jih prepevali doma. Imela je zelo lep alt, a jaz sopran. Ko sem bila stara 14 let, sem se javila v cerkveni zbor pri Sv. Jakobu, ki ga je vodil katehet Matija Škabar.

Obenem sem pela tudi v zboru Šentjakobske čitalnice, katerega je vodil g. Lah, predsednik čitalnice je bil g. Vinko Hengelman. Krstno predstavo kot solistka sem doživela spomladi leta 1915, še ne 16 letna. Šentjakobska čitalnica je priredila poslovljni večer fantom, odhajajočim na fronto. Zapela sem dve pesmi in duet z g. Zafretom. Seveda o teoriji petja nisem imela pojma, a k sreči se imela zelo dober posluh.

Medtem sem zvedela, da finansira tržaška občina začetniško brezplačno pevsko šolo, kjer učijo teorijo in solfeggio. Vpisala sem se. To šolo smo imeli trikrat na teden po eno uro. Med soprani in alti nas je bilo kakih dvajset. Šola mi je zelo koristila, ojačila se mi je srednja in nizka lega glasu. Višino sem tako imela od narave.

Na nastope so me začela vabiti različna društva: Šentjakobska čitalnica, Sokol pri Sv. Jakobu, Društvo avstrijske mladine in Delavska socialistična stranka v ulici Madonina, kjer je bil tajnik g. Regent.

Na enem teh večerov sem imela priliko spoznati Ivana Cankarja. Tudi on je nastopil in nam prebiral črtici „Gospod stotnik“ in „Čašica kave“.

Kako ponosna sem bila, ko sem sedela poleg njega pri isti mizi.

Z g. Regentom sva se videla v Ljubljani leta 1952, ko je pisal svoj življenjepis. Dala sem mu svojo izkaznico, da jo je ponatisnil v knjigi. Članica socialistične stranke sem bila že od leta 1917. Seveda so bili ti nastopi v dobrotelne namene in nisem nič zaslužila. Z mamó sva težko živeli, ker je avstrijska vlada dajala njej 2 kroni podpore na dan, a meni kot mladoletnici le eno krono.

Moj brat — naš rednik je bil na fronti.

Šentjakobska čitalnica je bila zelo agilna. Pod vodstvom igralca Tonija Požarja, učitelja baleta ter kulisnega mojstra in Pepija Bizjaka, ki je učil ples, je prirejala različne zabavne večere, ne samo pri Sv. Jakobu, ampak tudi v Narodnem domu. Vedno sem sodelovala kot sopranistka. V spominu sta mi ostala 1. dejanje operete Mamzelle Nitouche, kjer sem pela glavno vlogo in nastop v Belem konjičku.

Samo enkrat sem nastopila v gledališču Fenice: na dobrotelnem večeru za vdove in sirote padlih, pod imenom Silvija Valeri. Pela sem arijo Mimi iz opere La Bohème in iz opere La Walli. Kasneje me je prosila uprava glavne pošte v Trstu za sodelovanje na koncertu v gledališču Politeama Rossetti v prid sirotam padlih v vojni. Privolila sem. Preskrbeli so mi spremljevalca na klavir in potem sem vadila ves mesec vsak dan po eno uro balado iz opere II Guarany, ki jo je skomponiral Carlo Gomez. To je bilo leta 1917, a datuma točno ne vem. Spet sem nastopila pod tujim imenom: Tatjana Njeguš. To pa zato, da ja ne bi kdo vedel zame, če ne bi uspela. K sreči je šlo vse dobro, tako, da sem morala dodati še eno pesem. Ko sem končala, sta me čakala za odrom dva gospoda in neka gospa. Gospoda sta mi ponudila, da finansirata vsa leta mojega učenja petja v Milanu in to kot posojilo, katerega bi vrnila, ko bi nastopala kot operna pevka. Gospa se je predstavila kot profesorica petja Rapetti-Brassi, stanujoča v Trstu in mi nudila vse šolanje brezplačno. Odločila sem se zanjo in se učila pri njej petja do konca vojne.

Dan po mojem nastopu so bile v izložbi glavnih trgovin na Korsu moje slike z zelo laškavo oceno, katero je prinesel tudi italijanski časopis „Il Piccolo“ kljub slovanskemu imenu in priimku, pod katerim sem pela: Tatjana Njeguš.

V poletju leta 1918 sem čitála v časopisu Edinost, da odpira igralec in režiser Milan Skrbinšek dramsko šolo. Še isti dan sem se mu predstavila v Narodnem domu in me je takoj vpisal. Takrat sem postala Slavica, ker je Skrbinšek rekel, da tako drobno in sestradano bitje ne more biti Slava. In tako je ostalo. Šolo sem obiskovala vsak večer. Bilo nas je kakih dvajset fantov in deklet. Po dveh mesecih smo imeli produkcijo, kjer je moral vsak pokazati, kaj se je naučil in kaj zna. Deklamirala sem Kettejevo pesem in s kolegico Voukovo sva odigrali skeč. Obe sva bili takoj angažirani. Finansiralo oziroma plačevalo nas je Dramatično društvo, v katerem so bili trgovci, profesorji, direktorji in učitelji, med njimi tudi pokojni Josip Ribičič.

Čeravno so bile moje želje in študij usmerjeni v poklic operne pevke, me je tudi drama zelo privlačila. Pod vodstvom Milana Skrbinška sem odigrala marsikatero lepo vlogo. A v najlepšem spominu mi je ostala Ibsenova drama Nora, v kateri sem odigrala glavno vlogo. In še danes sem hvaležna pokojnemu učitelju Josipu Ribičiču, ki me je prepričal, da sem sprejela vlogo, za katero se takrat nisem čutila dovolj zrelo. To je moj najlepši spomin na oder v Narodnem domu v Trstu.

Takrat je bil na Opčinah komandant kapetan g. Dobovišek iz Celja in zelo dober znanec Milana Skrbinška. G. Dobovišek je neko nedeljo povabil vso Dramsko šolo na Opčine in nas pogostil v restavraciji. Kako radi smo se odzvali, saj smo bili po 4-letni vojni

vsi sestradani. Prosili so me, naj nekaj zapojem in sem zapela narodno pesem.

Ko sem končala, se je oglasil pri sosednji mizi preprost vojak in zapel tudi on narodno pesem s takim tenorjem, da smo vsi obnemeli. Bil je Mario Šimenc. Dobovišek in Milan Skrbinšek sta ga povabila k mizi in petja ni bilo konca. M. Skrbinšek ga je povabil v Dramsko šolo in komandant Dobovišek ga je takoj premestil z Opčin v Trst. Ko je prišel prvič v Dramsko šolo, smo ga vsi prosili, naj nam kaj zapoje. In res je šel na oder in improviziral „Jeftejevo prisego“. Kako je bilo to nekaj čudovitega, se ne da povedati.

Prvo leto pod Italijo je še nekako šlo. Po koncu prve sezone se je odločil režiser Milan Skrbinšek, da se vrne v Ljubljano. Svetoval mi je, naj grem tudi jaz, ker pod Italijo ni nobene prihodnosti zame.

V drugi sezoni sta bila režiserja Emil Kralj in Mario Sila. Na koncu te sezone so zažgali Narodni dom, in ostali smo brez našega odra. Igralci smo se razbežali. Eni v Ljubljano, drugi v Maribor, Celje, Split, le Marij in Valči Sila, Požar Anton so ostali v Trstu in kasneje z učiteljem in pisateljem Albertom Širokom uprizarjali igre in veseloigre v Šentjakovski čitalnici in po okolici. Z Marijem Šimencem sva naredila še par koncertov v Gorici, Tolminu, Kobaridu in Idriji. Na klavir je spremljal prof. Dušan Štular. Ta še živi v Novem Sadu in je bil l. 1986 na obisku v Trstu. Žal se ni oglasil pri meni v Domu starejših občanov. Kako mi je žal, koliko bi si imela povedati po toliko letih!

Medtem sem sprejela povabilo igralca in režiserja Hinka Nučiča, ki je imel v zakupu mariborsko gledališče. Z Voukovo sva se odzvali povabilu in bili obe takoj angažirani. V Mariboru sva našli Marija Šimenca, Justa Košuto in Rudija Mikuliča. Dve sezoni sva s Šimencem prepevala glavne vloge v operetah De Falle, Kálmána in drugih. Na koncu sezone smo pa peli prvo opero na mariborskem odru, Prodano nevesto, a s Šimencem sva medtem naštudirala še Bohème, Tosco, Madame Butterfly, Manon. Žal je bilo to sezono v Mariboru konec moje kariere, ker sem se zaročila in moj bodoči mož me ni rad videl na odru.

Pela sem pa še po vojni in igrala v dramski družini v Logatcu in kot solistka v mešanem zboru, ki ga je vodil dr. Tomo Tolazzi. V drami Globoko so korenine sem igrala črno Bello, kjer me je opazil filmski režiser Štiglic in me izbral za vlogo Botre Marjete v drugem celovečernem filmu Trst ali Še bo kdaj pomlad. Še v dveh filmih sem igrala: leta 1957 v Dobrem morju in 1962 v slovensko-italijanski koprodukciji La guerra continua. Tudi na slovenskem radiu sem večkrat nastopala. Tako sem v svojem življenju poskusila koncert, dramo, veseloigro, opereto, opero in radio. Le televizije nisem. Morda me pa še čaka, vkljub mojim 87 letom. Kdo ve?

I miei ricordi di teatro di Trieste

Questa attrice e cantante del palcoscenico triestino dal 1917 al 1920 sta evocando dei ricordi dell'inizio della sua carriera artistica e della sua attività nel teatro triestino sotto la direzione di Milan Skrbinšek.